КОМИТЕТ
РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН
ПО ОХРАНЕ ОБЪЕКТОВ
КУЛЬТУРНОГО НАСЛЕДИЯ

ТАТАРСТАН
РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ МӘДӘНИ
МИРАС ОБЪЕКТЛАРЫН
САКЛАУ КОМИТЕТЫ

ПРИКАЗ **БОЕРЫК**

28.09.2022 № 317-П

Татарстан Республикасы, Чистай муниципаль районы, Чистай шәһәре, Маринин урамы, 6 йорт адресы буенча урнашкан «Капкалы беркатлы кирпеч торак йортлар комплексы» ачыкланган мәдәни мирас объектын Россия Федерациясе халыкларының мәдәни мирас объектларының (тарихи һәм мәдәни һәйкәлләренең) бердәм дәүләт реестрына «В.Л. Челышев тегермәне биналары комплексы», XIX гасыр ахыры төбәк әһәмияттәге мәдәни мирас объекты буларак кертү, аның территориясе чикләрен һәм сак предметын раслау турында

«Россия Федерациясе халыкларының мәдәни мирас объектлары (тарихи һәм мәдәни һәйкәлләре) турында» 2002 елның 25 июнендәге 73-ФЗ номерлы Федераль закон, «Татарстан Республикасында мәдәни мирас объектлары турында» 2005 елның 1 апрелендәге 60-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы, Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2018 елның 12 июлендәге 565 номерлы «Мәдәни мирас объектларын саклау буенча Татарстан Республикасы комитеты мәсьәләләре» карары, 25.02.2021 елгы дәүләт тарихи-мәдәни экспертизасының уңай нәтиҗәсе нигезендә боерам:

1. Бу боерыкка 1 кушымта нигезендә Татарстан Республикасы, Чистай муниципаль районы, Чистай шәһәре, Маринин урамы, 6 йорт адресы буенча урнашкан «Капкалы беркатлы кирпеч торак йортлар комплексы» ачыкланган мәдәни мирас объектын Россия Федерациясе халыкларының мәдәни мирас объектларының (тарихи һәм мәдәни һәйкәлләренең) бердәм дәүләт реестрына «В.Л. Челышев тегермәне биналары комплексы», XIX гасыр ахыры (объектның төре - ансамбль) төбәк әһәмияттәге мәдәни мирас объекты буларак кертергә.

2. Бу боерыкка 2 кушымта нигезендә Татарстан Республикасы, Чистай муниципаль районы, Чистай шәһәре, Маринин урамы, 6 йорт адресы буенча

урнашкан «В.Л. Челышев тегермәне биналары комплексы», XIX гасыр ахыры төбәк әһәмиятендәге мәдәни мирас объекты территориясе чикләрен расларга.

3. Бу боерыкка 3 кушымта нигезендә Татарстан Республикасы, Чистай муниципаль районы, Чистай шәһәре, Маринин урамы, 6 йорт адресы буенча урнашкан «В.Л. Челышев тегермәне биналары комплексы», XIX гасыр ахыры төбәк әһәмиятендәге мәдәни мирас объектының сак предметын расларга.

4. Бу боерыкка 4 кушымта нигезендә Татарстан Республикасы, Чистай муниципаль районы, Чистай шәһәре, Маринин урамы, 6 йорт, лит. А, А2, А3 адресы буенча урнашкан «В.Л. Челышев тегермән биналары комплексы», XIX гасыр ахыры төбәк әһәмияттәге мәдәни мирас объекты составына керүче «Койма һәм капкалы төп йорт» төбәк әһәмияттәге мәдәни мирас объектының сак предметын расларга.

5. Бу боерыкка 5 кушымта нигезендә Татарстан Республикасы, Чистай муниципаль районы, Чистай шәһәре, Маринин ур., 6 йорт, лит. Б адресы буенча урнашкан «В.Л. Челышев тегермән биналары комплексы», XIX гасыр ахыры төбәк әһәмияттәге мәдәни мирас объекты составына керүче «Хуҗалык корылмасы» төбәк әһәмияттәге мәдәни мирас объектының сак предметын расларга.

6. Боерыкның үтәлешен контрольдә тотуны үз өстемә алам.

Комитеи рәисе　　　　　　　　　　　　　　　　　　　　　　И.Н. Гущин

Татарстан Республикасы мәдәни
мирас объектларын саклау
комитетының 2022 елның
28 сентябрендәге 317-П боерыгына
1 кушымта

Татарстан Республикасы, Чистай муниципаль районы, Чистай шәһәре, Маринин урамы, 6 йорт адресы буенча урнашкан «В.Л. Челышев тегермән биналары комплексы», XIX гасыр ахыры төбәк әһәмияттәге мәдәни мирас объектының объектлы составы

№ п/п	Мәдәни мирас объекты исеме	Төзелү датасы, төп үзгәрешләр (үзгәртеп кору)	Мәдәни мирас объекты төре	Мәдәни мирас объектының урнашкан урыны
1.	«В.Л. Челышев тегермән биналары комплексы»»	XIX гасыр ахыры	ансамбль	Татарстан Республикасы, Чистай муниципаль районы, Чистай шәһәре, Маринин урамы, 6 йорт
2.	«Койма һәм капкалы төп йорт»	XIX гасыр ахыры	памятник	Татарстан Республикасы, Чистай муниципаль районы, Чистай шәһәре, Маринин урамы, 6 йорт, лит. А, А2, А3
3.	«Хуҗалык корылмасы»	XIX гасыр ахыры	памятник	Татарстан Республикасы, Чистай муниципаль районы, Чистай шәһәре, Маринин урамы, 6 йорт, лит. Б

Татарстан Республикасы мәдәни
мирас объектларын саклау
комитетының 2022 елның
28 сентябрендәге 317-П боерыгына
2 кушымта

Татарстан Республикасы, Чистай муниципаль районы, Чистай шәһәре, Маринин урамы, 6 йорт адресы буенча урнашкан «В.Л. Челышев тегермән бdiналары комплексы», XIX гасыр ахыры төбәк әһәмияттәге мәдәни мирас объекты **территориясе чикләре**

Татарстан Республикасы, Чистай муниципаль районы, Чистай шәһәре, Маринин урамы, 6 йорт адресы буенча урнашкан «В.Л. Челышев тегермән биналары комплексы», XIX гасыр ахыры төбәк әһәмияттәге мәдәни мирас объекты территориясе чикләренең картасы (схемасы)

Шартлы билгеләр:

	- мәдәни мирас объекты территориясе чиге
	- мәдәни мирас объекты
1	- «Койма һәм капкалы төп йорт»
2	- «Хуҗалык корылмасы»
	- капиталь төзелеш объекты
	- җир кишәрлегенең чиге
16:54:100305	- кадастр кварталы
: 13	- җир кишәрлегенең кадастр номеры
1	- территория чикләренең характерлы ноктасы

Татарстан Республикасы, Чистай муниципаль районы, Чистай шәһәре, Маринин урамы, 6 йорт адресы буенча урнашкан «В.Л. Челышев тегермән биналары комплексы», XIX гасыр ахыры төбәк әһәмияттәге мәдәни мирас объекты территориясе чикләренең тасвирламасы

Татарстан Республикасы, Чистай муниципаль районы, Чистай шәһәре, Маринин урамы, 6 йорт адресы буенча урнашкан «В.Л. Челышев тегермән биналары комплексы», XIX гасыр ахыры төбәк әһәмияттәге мәдәни мирас объекты территориясе чикләре түбәндәгечә уза:

Чикне үтү		Чикне үтү тасвирламасы
ноктадан	ноктага кадәр	
1	3	Маринин урамында урнашкан 1 нче ноктадан алып төньяк-көнбатыш юнәлештә җир кишәрлеге чигендә урнашкан 3 нче ноктага кадәр
3	4	3 нче ноктадан төньяк-көнчыгыш юнәлештә квартал эчендәге территориядә урнашкан 4 нче ноктага кадәр
4	6	4 нче ноктадан алып көньяк-көнчыгыш юнәлештә Маринин урамындагы җир кишәрлеге чигендә урнашкан 6 нчы ноктага кадәр
6	1	6 нчы ноктадан Маринин урамы буйлап көньяк-көнбатыш юнәлештә 1 нче ноктага кадәр

Татарстан Республикасы, Чистай муниципаль районы, Чистай шәһәре, Маринин урамы, 6 йорт адресы буенча урнашкан «В.Л. Челышев тегермән биналары комплексы», XIX гасыр ахыры төбәк әһәмияттәге мәдәни мирас объекты территориясе чикләренең характерлы (борылыш) нокталары таблицасы

№	Җирле координаталар системасында характерлы (борылыш) нокталарның координаталары (МСК-16)	
	X	Y
1	429113.64	2211948.80
2	429134.24	2211941.58
3	429183.48	2211924.35
4	429195.70	2211956.04
5	429157.16	2211970.99
6	429125.73	2211982.75
1	429113.64	2211948.80

Татарстан Республикасы мәдәни
мирас объектларын саклау
комитетының 2022 елның
28 сентябрендәге 317-П боерыгына
3 кушымта

Татарстан Республикасы, Чистай муниципаль районы, Чистай шәһәре, Маринин урамы, 6 йорт адресы буенча урнашкан «В.Л. Челышев тегермән биналары комплексы», XIX гасыр ахыры төбәк әһәмияттәге мәдәни мирас
объектының сак предметы*

1. Маринин урамындагы кызыл линия буенча ансамбльнең урыны;

2. Комплексның күләмнәр планында төрле биеклектәге турыпочмаклыклардан, киртә һәм капкалардан торган күләм-киңлек структурасы:

1) Капка һәм койма белән әйләндереп алынган төп йорт: планда - бер катлы, турыпочмаклы үлчәмдә - подвалы һәм антресоль каты; үзәктә һәм капкадан ян-якларында өч өлешле капкалы кирпеч койма;

2) Хуҗалык корылмалары: планда бер катлы, турыпочмаклы, брандмауэр стеналы күләм.

* Сак предметы объектны комплекслы тикшергәндә, шулай ук реставрация эшләрен башкару процессында төгәлләштерелергә һәм өстәмә кертергә тиеш.

Татарстан Республикасы, Чистай муниципаль районы, Чистай шәһәре, Маринин урамы, 6 йорт адресы буенча урнашкан «В.Л. Челышев тегермән биналары комплексы», XIX гасыр ахыры төбәк әһәмияттәге мәдәни мирас объектының
сак предметы таблицасы

№	Сак предметы	Төп элементларны фотофикциясе
1.	Маринин урамындагы кызыл линия буенча ансамбльнең урыны;	 **Условные обозначения:** (красная линия) - граница территории объекта культурного наследия (оранжевый прямоугольник) - объект культурного наследия 1 - «Главный дом с оградой и воротами» 2 - «Хозяйственная постройка» 1 рәсем. Объектның урнашкан урыны
2.	Комплексның күләмнәр планында төрле биеклектәге турыпочмаклыклардан, киртә һәм капкалардан торган күләм-киңлек структурасы: 1) Капка һәм койма белән әйләндереп алынган төп йорт: планда - бер катлы, турыпочмаклы үлчәмдә - подвалы һәм антресоль каты; үзәктә һәм капкадан ян-якларында өч өлешле капкалы кирпеч койма; 2) Хуҗалык корылмалары: планда бер катлы, турыпочмаклы, брандмауэр стеналы күләм.	 2 рәсем. Төп йортның, капканың һәм Хуҗалык корылмаларының гомуми күренеше 3 рәсем. Төп йортның, капканың һәм Хуҗалык корылмаларының гомуми күренеше.

Татарстан Республикасы мәдәни
мирас объектларын саклау
комитетының 2022 елның
28 сентябрендәге 317-П боерыгына
4 кушымта

Татарстан Республикасы, Чистай муниципаль районы, Чистай шәһәре, Маринин урамы, 6 йорт, лит. А, А2, А3 адресы буенча урнашкан «В.Л. Челышев тегермән биналары комплексы», XIX гасыр ахыры төбәк әһәмияттәге мәдәни мирас объекты составына керүче «Койма һәм капкалы төп йорт» төбәк әһәмияттәге мәдәни мирас объектының **сак предметы***

1. Маринин урамындагы кызыл сызык буенча койма һәм капка тоткан төп йортның урыны;

2. Төп йортның күләм-киңлек структурасы: планында кирпеч, бер катлы, турыпочмаклы, подвалы һәм антресоль катлы, ишегалды ягыннан керү төркеме янкормасы белән;

2.1. Кирпечтән ясалган тома койманың күләм-киңлек структурасы, үзәгендә өч өлешле капкалар һәм капканың ян-якларында читәннәр бар;

3. Төп йортның койма һәм капкалар белән конструктив схемасы:

- керамик кирпечтән чын диварлар;
- кирпеч араталар;
- Түбәнең урнашу урыны, конфигурациясе, биеклек тамгасы һәм конструктив чишелеше, икеле фальцлы табаклы калай;

4. Төп йорт фасадларының композицион һәм архитектура-сәнгати бизәлеше:

- диварларның бизәге – керамик кирпеч; архитектур детальләр – лекаль керамик кирпеч, табигый таштан өстәмәләр (ак таш);
- төп фасад симметрик, өч тәрәзә күче, үзәк өлеше бер тәрәзә күче белән беркетелгән; өчпочмаклы тәмамлаулы һәм үзәгендә түгәрәк чердак тәрәзәле баскычлы аттик; баскычлы элемент рәвешендә беркетелгән, стильләштерелгән яссы гирькалы импостка таянып, нишалы почмаклы яссы лопаткалы аттик яссылыгы; төп йортның беренче катындагы филенкалар белән почмаклы яссы калаклар; валиклы цоколь кәрниз; цоколь өлешендәге туры почмаклы тишекләр һава үткәргечләр өчен; өч яклы профильле тәлинкәле тәрәзә уемнары тумбага таянып һәм тышкы тәрәзә төбендәге кыршау; консольле тәрәзә төбендәге уемнар; тәрәзә уемы өстендә һәм аларның яннары буенча диварларр яссылыгын ачыклыгы; өчпочмаклы үзәкле сандриклар; зур күтәрмәле баскычлы кәрниз;
- ишегалды ян фасадында - ике тәрәзә күчәрендә; нур тәрәзә уемнарында; очланучы кәрниз - зур баскычлы;

4.1. Капкалы койманың композицион һәм архитектура-сәнгать бизәлеше:

- диварлар бизәлеше – керамик кирпеч; архитектур детальләр – лекаль керамик кирпеч;
- койма – кирпечтән, филенкалы читән, баганалар рустовкалы квадрат яссылыклы;

- капка өч өлешле, профильле кәрнизләре белән тәмамланган баскычлы; фигуралы йозак ташлары һәм өчпочмаклы үзәге булган аркалы уем; чатлы тоташтыргычлы һәм фигуралы йозак ташлары булган капкачлар; турыпочмаклы йозак уемы; стильләштерелгән рустовкалы ташлары һәм филенкалы турыпочмаклы уеамнары булган квадрат кисәкле баганалар; профильле цоколь баганалар кәрнизләре; импостка таянып баганалар тумбалары;

5. Төп йортның тәрәзә уемнарының тарихи тутырылышлары пропорцияләре, геометриясе һәм конструкциясе - аерым тартмаларда агач икеле рамнар (юкка чыккан); ишек уемнарының тарихи тутырылышлары пропорцияләре, геометриясе һәм конструкциясе - ике капкачлы агач ишекләр.

* Сак предметы объектны комплекслы тикшергәндә, шулай ук реставрация эшләрен башкару процессында төгәлләштерелергә һәм өстәмә кертергә тиеш.

Татарстан Республикасы, Чистай муниципаль районы, Чистай шәһәре, Маринин урамы, 6 йорт, лит. А, А2, А3 адресы буенча урнашкан «В.Л. Челышев тегермән биналары комплексы», XIX гасыр ахыры төбәк әһәмияттәге мәдәни мирас объекты составына керүче «Койма һәм капкалы төп йорт» төбәк әһәмияттәге мәдәни мирас объектының **сак предметы таблицасы**

№	Сак предметы	Төп элементларның фотофиксациясе/график материаллар
1.	Маринин урамындагы кызыл сызык буенча койма һәм капка тоткан төп йортның урыны;	 **Условные обозначения:** (красная линия) - граница территории объекта культурного наследия (оранжевая заливка) - объект культурного наследия 1 - «Главный дом с оградой и воротами» 2 - «Хозяйственная постройка» 1 рәсем. Объектның урнашкан урыны
2.	Төп йортның күләм-киңлек структурасы: планында кирпеч, бер катлы, турыпочмаклы, подвалы һәм антресоль катлы, ишегалды ягыннан керү төркеме янкормасы белән;	 2 рәсем. Төп йортның гомум күренеше

		 3 рәсем. Төп йортның, капканың һәм Хуҗалык корылмаларының гомуми күренеше 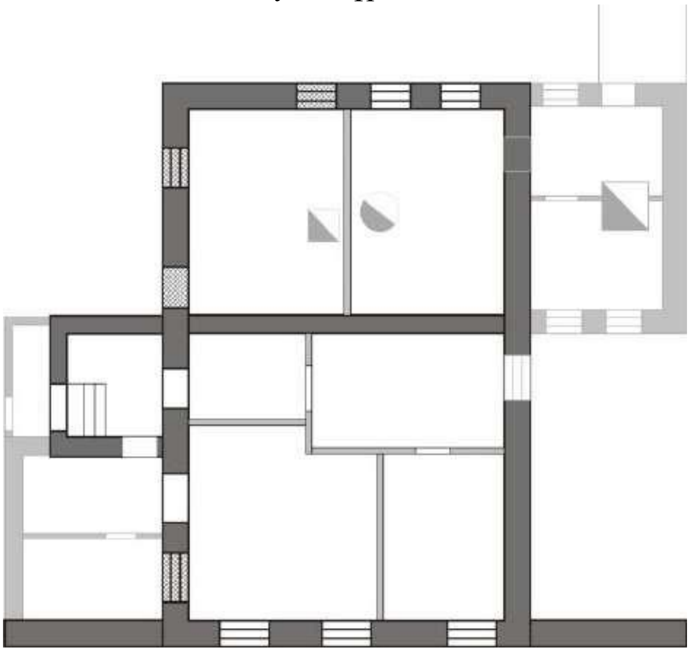 4 рәсем. 1 кат планы 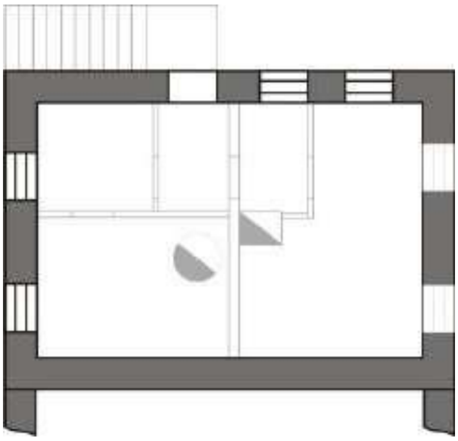 5 рәсем. 2 кат планы

2.1.	Кирпечтән ясалган тома койманың күләм-киңлек структурасы, үзәгендә өч өлешле капкалар һәм капканың ян-якларында читәннәр бар;	 6 рәсем. Коймалы капка күренеше
3.	Төп йортның койма һәм капкалар белән конструктив схемасы: керамик кирпечтән чын диварлар; кирпеч араталар; - түбәнең урнашу урыны, конфигурациясе, биеклек тамгасы һәм конструктив чишелеше, икеле фальцлы табаклы калай;	 7 рәсем. Төп йортның төп фасады 8 рәсем. Түбә

		 9 рәсем. Ян фасад фрагменты
4.	Төп йорт фасадларының композицион һәм архитектура-сәнгати бизәлеше: диварларның бизәге – керамик кирпеч; архитектур детальләр – лекаль керамик кирпеч, табигый таштан өстәмәләр (ак таш); төп фасад симметрик, өч тәрәзә күче, үзәк өлеше бер тәрәзә күче белән беркетелгән; өчпочмаклы тәмамлаулы һәм үзәгендә түгәрәк чердак тәрәзәле баскычлы аттик; баскычлы элемент рәвешендә беркетелгән, стильләштерелгән яссы гирькалы импостка таянып, нишалы почмаклы яссы лопаткалы аттик яссылыгы; төп йортның беренче катындагы филенкалар белән почмаклы яссы калаклар; валиклы цоколь кәрниз; цоколь өлешендәге туры	 10 рәсем. Дивар яссылыгының ачыклыгы белән фасад фрагмент

	почмаклы тишекләр һава үткәргечләр өчен; өч яклы профильле тәлинкәле тәрәзә уемнары тумбага таянып һәм тышкы тәрәзә төбендәге кыршау; консольле тәрәзә төбендәге уемнар; тәрәзә уемы өстендә һәм аларның яннары буенча диварларр яссылыгын ачыклыгы; өчпочмаклы үзәкле сандриклар; зур күтәрмәле баскычлы кәрниз;	 11 рәсем. Аттик 12 рәсемТәрәзә уемнары 12 рәсем. Һава үткәргечләр белән цоколь

14 рәсем. Төп фасадның кәрнизе

15 рәсем. Ян фасад кәрнизе

16 рәсем. Ян фасадта парад керү күләме

4.1.	Капкалы койманың композицион һәм архитектура-сәнгать бизәлеше: диварлар бизәлеше – керамик кирпеч; архитектур детальләр – лекаль керамик кирпеч; койма – кирпечтән, филенкалы читән, баганалар рустовкалы квадрат яссылыклы; капка өч өлешле, профильле кәрнизләре белән тәмамланган баскычлы; фигуралы йозак ташлары һәм өчпочмаклы үзәге булган аркалы уем; чатлы тоташтыргычлы һәм фигуралы йозак ташлары булган капкачлар; турыпочмаклы йозак уемы; стильләштерелгән рустовкалы ташлары һәм филенкалы турыпочмаклы уемнары булган квадрат кисәкле баганалар; профильле цоколь баганалар кәрнизләре; импостка таянып баганалар тумбалары;	 17 рәсем. Төп фасадның уң ягындагы койма 18 Рәсемл. Төп фасадның уң ягында койма 19 рәсем. Өч өлешле коймалар

		  20 рәсем. Өч өлешле коймалар 21 рәсем. Өч өлешле коймалар 22 рәсем. Капканың уң ягындагы кечкенә капка

5.	Төп йортның тәрәзә уемнарының тарихи тутырылышлары пропорцияләре, геометриясе һәм конструкциясе - аерым тартмаларда агач икеле рамнар (юкка чыккан); ишек уемнарының тарихи тутырылышлары пропорцияләре, геометриясе һәм конструкциясе - ике капкачлы агач ишекләр.	23 рәсем. Парад керү ишекләре.

Татарстан Республикасы мәдәни
мирас объектларын саклау
комитетының 2022 елның
28 сентябрендәге 317-П боерыгына
1 кушымта

Татарстан Республикасы, Чистай муниципаль районы, Чистай шәһәре, Маринин ур., 6 йорт, лит. Б адресы буенча урнашкан «В.Л. Челышев тегермән биналары комплексы», XIX гасыр ахыры төбәк әһәмияттәге мәдәни мирас объекты составына керүче «Хуҗалык корылмасы» төбәк әһәмияттәге мәдәни мирас объектының

сак предметы*

1. Маринин урамындагы кызыл линия буенча хуҗалык корылмаларының урыны;

2. Гомуми-киңлек структурасы: планда бер катлы, турыпочмаклы, брандмауэр диварлы күләм;

3. Конструктив схема:

- керамик кирпечтән чын диварлар;
- кирпеч тоташтыргычлар;
- Түбәнең урнашу урыны, конфигурациясе, биеклек тамгасы һәм конструктив чишелеше, икеле фальцлы табаклы калай;

4. Хуҗалык төзелеше фасадларының композицион һәм архитектура-сәнгать бизәлеше:

- диварлар бизәлеше – керамик кирпеч; архитектур детальләр – лекаль керамик кирпеч;
- төп фасад симметрик, филенкалы читән; руст имитациясе белән почмаклы яссы калаклар; күп профильле кәрнизләр; өчпочмаклы тәмамланулы аттик, профильле йөзлек рамкасында аркалы ниша һәм филенкалы калаклар; филенкалы почмак баганалары белән парапет дивар;
- ишегалды ян фасады – кәрниз белән тәмамланучы ярымциркуль үтү юлы.

* Сак предметы объектны комплекслы тикшергәндә, шулай ук реставрация эшләрен башкару процессында төгәлләштерелергә һәм өстәмә кертергә тиеш.

Татарстан Республикасы, Чистай муниципаль районы, Чистай шәһәре, Маринин ур., 6 йорт, лит. Б адресы буенча урнашкан «В.Л. Челышев тегермән биналары комплексы», XIX гасыр ахыры төбәк әһәмияттәге мәдәни мирас объекты составына керүче «Хуҗалык корылмасы» төбәк әһәмияттәге мәдәни мирас объектының

сак предметы таблицасы

№	Сак предметы	Төп элементларның фотофиксациясе/график материаллар
1.	Маринин урамындагы кызыл линия буенча хуҗалык корылмаларының урыны;	 **Условные обозначения:** (красная линия) - граница территории объекта культурного наследия (оранжевый прямоугольник) - объект культурного наследия 1 - «Главный дом с оградой и воротами» 2 - «Хозяйственная постройка» 1 рәсем. Объектның урнашкан урыны
2.	Гомуми-киңлек структурасы: планда бер катлы, турыпочмаклы, брандмауэр диварлы күләм;	 2 рәсем. Гомум күренеш

		 3 рәсем. Брандмауэр дивар
3.	Конструктив схема: керамик кирпечтән чын диварлар; кирпеч тоташтыргычлар; түбәнең урнашу урыны, конфигурациясе, биеклек тамгасы һәм конструктив чишелеше, икеле фальецлы табаклы калай;	 4 рәсем. Капкадан сул яктагы хуҗалык корылмаларының һәм капканың гомуми күренеше

4.	Хуҗалык төзелеше фасадларының композицион һәм архитектура-сәнгать бизәлеше: диварлар бизәлеше – керамик кирпеч; архитектур детальләр – лекаль керамик кирпеч; төп фасад симметрик, филенкалы читән; руст имитациясе белән почмаклы яссы калаклар; күп профильле кәрнизләр; өчпочмаклы тәмамланулы аттик, профильле йөзлек рамкасында аркалы ниша һәм филенкалы калаклар; филенкалы почмак баганалары белән парапет дивар; ишегалды ян фасады – кәрниз белән тәмамланучы ярымциркуль үтү юлы.	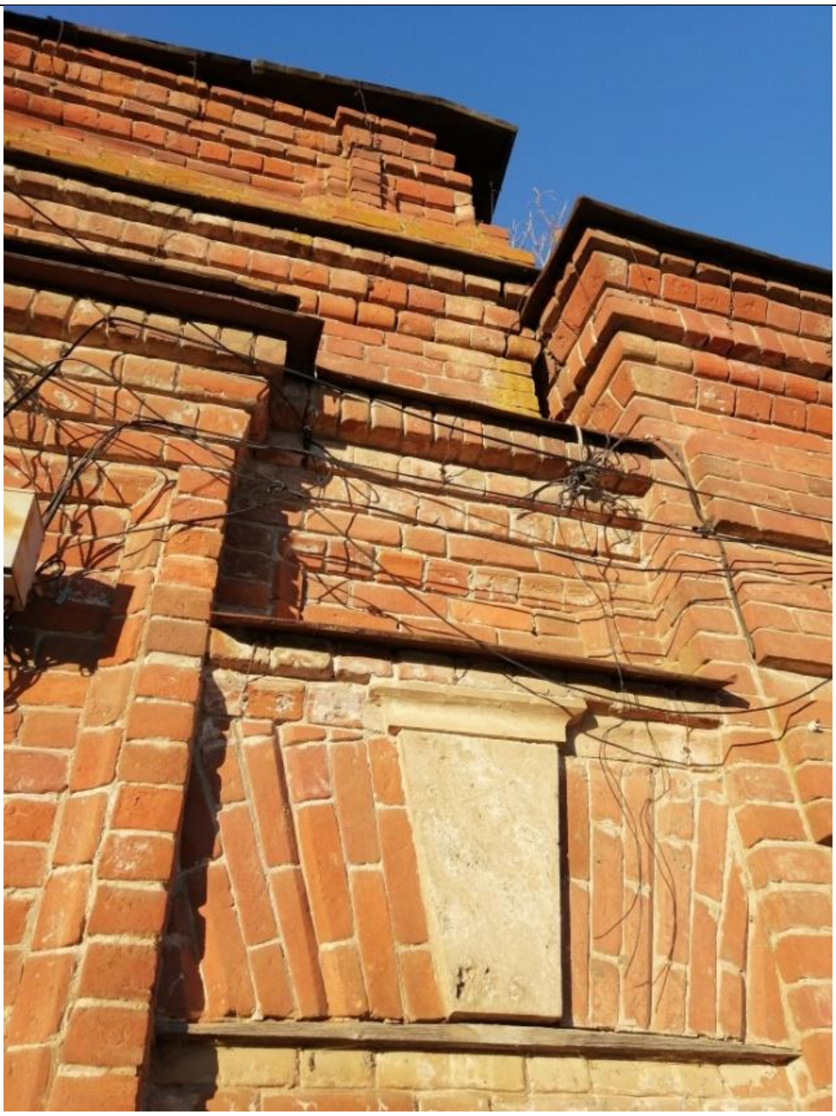 5 рәсем. Капка фрагменты (капканың сул ягындагы читән) 6 рәсем. Фасад фрагменты

		7 рәсем. Хуҗалык корылмасының ишегалды фасады.